

Beleidskompasformulier voor internetconsultatie

Titel:

(Vul hier de publicatietitel van de internetconsultatie in)

Wetsvoorstel praktische verbeteringen stichtingsprocedure scholen

∞ Wie zijn belanghebbenden en waarom?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- Wie zijn direct of indirect belanghebbenden bij het betreffende vraagstuk?

Direct:

- Gemeenten
- Initiatiefnemers van nieuwe scholen (bestaande en nieuwe besturen)
- DUO
- Inspectie van het onderwijs (Ivho)

Indirect

- Sectorraden (PO-Raad en VO-Raad)
- Profielorganisaties als Verus en VOS/ABB
- Ouders en hun kinderen

- Wie beschikken er over relevante kennis over en ervaring met het vraagstuk?

- Gemeenten (/VNG)
- Initiatiefnemers van nieuwe scholen (bestaande en nieuwe besturen)
- DUO
- Inspectie van het onderwijs (Ivho)
- Oberon, Kohnstamm Instituut en KBA Nijmegen

- Op welke wijze zijn belanghebbenden tot nu toe in de verschillende fasen van het beleidstraject betrokken?

De meeste partijen zijn reeds betrokken.

- Oberon evalueert/monitort de nieuwe stichtingsprocedure sinds de zomer van 2021. Alle betrokken initiatiefnemers en gemeenten worden daarbij betrokken.
- Daarnaast spreken beleidsmedewerkers van OCW-directies in werkgroepen, meedenksessies of individuele gesprekken, alle hierboven genoemde partijen.

1. Wat is het probleem?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat is het probleem?

De uitwerking van de wet Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen (de nieuwe stichtingsprocedure) levert in de praktijk een aantal (uitvoerings-)technische en praktische problemen op. DUO, de Inspectie van Onderwijs, schoolbesturen en gemeenten en ook gemeenten, zien deze zaken graag aangepast. Dit wetsvoorstel bevat derhalve enkele voorstellen om de voorspelbaarheid en uitvoerbaarheid van de stichtingsprocedure op korte termijn te verbeteren.

b) Wat zijn de oorzaken van het probleem?

A. Uitstelmogelijkheden bij de start van een school

Probleem: de uitstelmogelijkheden voor de start van de school zijn momenteel beperkt tot 1 jaar. In enkele gevallen ervaren gemeenten en initiatiefnemers dit als onvoldoende. Bijvoorbeeld als de oplevering van de nieuwbouwwijk, waar de nieuwe school gaat starten, vertraagd is. Een ander voorbeeld is wanneer er grootschalige aanpassingen aan de huisvesting, zijn, zoals de bouw van een nieuw schoolgebouw.

B. Startdatum na splitsing in het vo

Probleem: Bij de splitsing van een vo-school/-scholengemeenschap ontstaat er een nieuwe/tweede school/scholengemeenschap. Momenteel start de gesplitste school het jaar volgend op het besluit (t+1), net zoals een reguliere school. Echter, in het geval van een splitsing is dit extra jaar vaak niet nodig, omdat de huisvesting doorgaans al aanwezig is. In het geval van splitsing wordt dit extra jaar dus als contraproductief ervaren. In het primair onderwijs mag een verzelfstandigde school (een andere doch vergelijkbare situatie als de splitsing in het vo) al starten in augustus volgend op het besluit.

C. Tussentijdse toets in het vo

Probleem: Nieuwe vo-scholen worden aan het begin van het derde leerjaar getoetst op de groei van het aantal leerlingen richting de stichtingsnorm. Deze tussentijdse toets geschiedt per schoolsoort (bijv. mavo of havo). DUO kan bij scholengemeenschappen deze toets niet altijd uitvoeren omdat scholen in de onderbouw leerlingen niet altijd inschrijven per schoolsoort, maar op gemeenschappelijke codes, zoals een 'brede brugklas'. Het is daardoor alleen vast te stellen hoe het leerlingenaantal binnen de scholengemeenschap als geheel groeit, maar niet per schoolsoort binnen de scholengemeenschap.

D. Opheffingsnormen vbo-profielen

Probleem: Het vbo kent een opheffingsnorm per vbo-profiel, zoals Horeca, Bakkerij en Recreatie. Gezien de huidige modulaire opzet van het vbo zijn deze normen inmiddels achterhaald, onnodig hoog en niet noodzakelijk voor het organiseerbaar houden van het vbo (waaronder de leerwegen basisberoepsgerichte en de kaderberoepsgerichte leerwegen vallen). Vo-scholengemeenschappen stoten geregeld vbo-profielen af om boven de opheffingsnorm te blijven. Dat gaat ten koste van een gevarieerd regionaal onderwijsaanbod. We zien dat vo-scholen met name technische profielen afstoten, terwijl de arbeidsmarkt juist om deze technici zit te springen.

E. Gegevenslevering aan de inspectie van het onderwijs

Probleem: Initiatiefnemers moeten op drie momenten (deels dezelfde) informatie aanleveren bij de inspectie, bijvoorbeeld over de scheiding tussen bestuur en toezicht of over de invulling van de onderwijstijd. Het eerste moment is bij de aanvraag, het tweede moment voor 1 april en het derde moment voor 1 september. Het tweede en derde moment van aanlevering gegevens stamt van voor de inwerkingtreding van de nieuwe stichtingsprocedure, toen er nog geen kwaliteitstoets door de inspectie was. Het tweede en derde aanleveringsmoment lijken hiermee inmiddels deels inefficiënt en nodeloos belastend te zijn geworden voor initiatiefnemers en de inspectie.

c) Wat is de omvang van het probleem?

A. Uitstel mogelijkheden bij de start van een school

In 2021 werd door 8 van de 34 goedgekeurde aanvragen uitstel aangevraagd voor de start. Dit uitstel werd ook verleend. Vaak was de latere oplevering van een nieuwbouwwijk de oorzaak. De meeste aanvragers kunnen snel met hun school starten en hebben dus geen uitstel nodig. Het gaat hier dan ook om een beperkt deel van de nieuwe scholen.

De omvang van het probleem uit zich ook op een andere manier: een school die moet starten (omdat zij anders haar recht op bekostiging verliest) wordt nu regelmatig in een andere wijk geplaatst. Daar is vaak niemand blij mee: ouders niet, de school niet en de gemeente niet. Zeker niet omdat de school dan na een paar jaar weer moet verhuizen, en hier de nodige verhuiskosten en praktische problematiek bij komt kijken

B. Startdatum na splitsing in het vo

De omvang van het probleem is niet bekend. Er heeft zich een schoolbestuur gemeld dat zijn gesplitste school graag in augustus volgend op het besluit zou willen laten starten, in plaats van een jaar later.. Het aantal splitsingen per jaar is op één hand te tellen.

C. Tussentijdse toets in het vo

Dit probleem dient zich pas voor het eerst aan in oktober 2026. Dat is namelijk het eerste moment dat vo-scholengemeenschappen in hun derde jaar na de start zitten. Gemiddeld starten er per jaar circa 5 vo-scholengemeenschappen.

D. Opheffingsnormen vbo-profielen

OCW heeft in 2024 vijf vo-scholen toestemming gegeven om af te mogen wijken van de opheffingsnormen. Deze scholen zaten dus alle onder de opheffingsnorm voor het aantal vbo-profielen dat zij aanboden. De verwachting is dat de komende jaren meer v(m)bo-scholen in krimpgebieden tegen deze normen aan zullen lopen.

E. Gegevenslevering aan de inspectie van het onderwijs

Uit signalen van de inspectie volgt dat de huidige werkwijze leidt tot tientallen vragen van initiatiefnemers die niet weten waar zij aan toe zijn en wat wanneer aan te leveren. De inspectie heeft OCW hier vervolgens weer op bevestigd.

d) Wat is het huidige beleid en wat heeft de evaluatie opgeleverd?

A. Uitstelmogelijkheden bij de start van een school

Momenteel start een school een jaar en 2 maanden na het positieve besluit van de Minister, op 1 augustus, t+1. Het is voor initiatiefnemers en gemeenten mogelijk om in uitzonderingsgevallen een jaar uitstel aan te vragen voor de start bij DUO. Dergelijke uitzonderingen zijn bijvoorbeeld noodzakelijke grondige aanpassingen die gedaan moeten worden om te komen tot passende huisvesting of vertraagde woningbouw in een nieuwbouwwijk.

Uit de gesprekken met gemeenten en initiatiefnemers kwamen de hierboven genoemde problemen naar voren. De tussenevaluatie door Oberon, Kohnstamm Instituut en KBA Nijmegen onderschrijft dit beeld.

B. Startdatum na splitsing in het vo

Een bestaande vo-school of vo-scholengemeenschap kan zich splitsen in twee scholen of scholengemeenschappen. Momenteel mag de gesplitste school starten in augustus in het jaar volgend op het besluit(t+1), net zoals een reguliere nieuwe vo-school.

Eerder genoemd probleem kwam naar voren in gesprekken van OCW-medewerkers met schoolbesturen.

C. Tussentijdse toets in het vo

Nieuwe vo-scholen of -scholengemeenschappen worden aan het begin van het derde leerjaar (met de oktobertelling) getoetst op de groei van het aantal leerlingen richting de stichtingsnorm. De tussentijdse toets in het voortgezet onderwijs geschiedt per schoolsoort (pro, vbo, mavo, havo of vwo). Als de toets niet wordt gehaald, stopt de bekostiging aan het begin van het daaropvolgende schooljaar.

Het hierboven genoemde probleem komt voort uit een interne analyse van DUO en het beleidsdepartement (OCW).

D. Opheffingsnormen vbo-profielen

Het vbo kent momenteel opheffingsnormen per twee profielen ¹. Dat leidt ertoe dat een vbo-school met één of twee vbo-profielen minder leerlingen nodig heeft dan een vbo-school met bijvoorbeeld vijf profielen.

Bovengenoemd probleem kwam naar voren in gesprekken met bestaande schoolbesturen, beleidsmedewerkers van OCW, DUO en Stichting Platforms VMBO.

E. Gegevenslevering aan de inspectie van het onderwijs

De inspectie toetst aanvragen voor nieuwe scholen op de te verwachten onderwijskwaliteit. Daarnaast moeten initiatiefnemers in april voor de start van de school en in september na de start van de school de nodige documentatie toesturen aan de inspectie.

In de eerder genoemde tussenevaluatie geeft 75% van de ondervraagde initiatiefnemers aan moeite te hebben gehad met die gegevensleveringen (niet zijnde de aanvraag) aan de inspectie.

¹ Bij 1 of 2 vbo-profielen: minimaal 130 leerlingen, bij 3 of 4 vbo-profielen: minimaal 160 leerlingen, bij 5 of 6 vbo-profielen: minimaal 240 leerlingen en bij 7 of meer vbo-profielen: minimaal 360 leerlingen.

- e) Wat gebeurt er als de overheid niets doet (Nuloptie)? Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Ook als de overheid niets doet kunnen er nog steeds nieuwe scholen worden gesticht die tegemoet komen aan de wensen van ouders en leerlingen.

Echter, de nadelige praktische en (uitvoerings-)technische gevolgen die de huidige stichtingsprocedure met zich meebrengt, blijven dan bestaan. Als voorbeeld: de tussentijdse toets bij scholengemeenschappen in het vo is dan niet uitvoerbaar. Het onderwijsveld, gemeenten en schoolbesturen zien deze zaken graag op korte termijn aangepast.

2. Wat is het beoogde doel?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat zijn de beleidsdoelen?

Het doel van dit wetsvoorstel is de voorspelbaarheid en uitvoerbaarheid van de stichtingsprocedure op korte termijn te verbeteren. De huidige uitwerking van de procedure levert namelijk in de praktijk een aantal (uitvoerings-)technische en praktische problemen op.

- b) Aan welke [duurzame ontwikkelingsdoelen \(sustainable development goals, SDG's\)](#) en [brede welvaartsuitkomsten](#) dragen de doelen bij?

De stichtingsprocedure draagt bij aan SDP 4: kwaliteitsonderwijs

3. Wat zijn opties om het doel te realiseren?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat zijn kansrijke aangrijpingspunten om het doel te realiseren?

Het ministerie van OCW heeft in de afgelopen jaren veel gesprekken gevoerd met gemeenten, nieuwe en bestaande schoolbesturen, sector- en profielorganisaties over de huidige praktische uitwerking van de stichtingsprocedure. Hieruit vloeiden een aantal praktische en (uitvoerings-) technische voorstellen voort om de procedure op korte termijn te verbeteren.

- b) Wat zijn, gegeven de aangrijpingspunten, kansrijke beleidsopties?

In de Memorie van Toelichting zijn bij elk onderwerp (A tot en met F) verschillende alternatieven uitgewerkt en afgewogen. Na analyse bleken die opties echter niet kansrijk en bleef het voorkeursscenario (zie hoofdstuk 3) over.

c) Wat is de [beleidstheorie \(doelenboom\)](#) per kansrijke beleidsoptie?

A. Uitstelmogelijkheden bij de start van een school

Voorkeursoptie: het bieden van de mogelijkheid tot een extra jaar uitstel voor de start van de school, mits zowel gemeente als initiatiefnemer hiermee instemmen.

De beleidstheorie hierachter is dat de mogelijkheid tot een extra jaar uitstel gemeenten en initiatiefnemers flexibiliteit biedt om de school te laten starten op het juiste moment, indien de omstandigheden dit vereisen (e.g. vertraging in de bouw van een nieuwbouwwijk).

B. Startdatum na splitsing in het vo

Voorkeursoptie: het mogelijk maken dat een gesplitste vo-school kan starten op 1 augustus in het kalenderjaar van het besluit, mits reeds in huisvesting is voorzien.

De beleidstheorie is dat het wegnemen van een onnodige belemmering (pas starten in het jaar ná het besluit) schoolbesturen die een vo-splitsing aanvragen helpt in de bedrijfsvoering van hun onderwijs. Het gaat om enkele aanvragen per jaar.

C. Tussentijdse toets in het vo

Voorkeursoptie: de tussentijdse toets bij vo-scholengemeenschappen uitvoeren op de scholengemeenschap als geheel.

De beleidstheorie hierachter is dat de overheid haar beleid moet kunnen uitvoeren. Momenteel is de tussentijdse toets bij vo-scholengemeenschappen niet uitvoerbaar. De voorgestelde wijziging maakt de tussentijdse toets wel uitvoerbaar.

D. Opheffingsnormen vbo-profielen

Voorkeursoptie: hanteren van één opheffingsnorm voor het gehele vbo, gelijk aan die voor de mavo (195).

De beleidstheorie hierachter is dat vbo-scholen geen vbo-profielen zouden moeten afstoten vanwege opheffingsnormen, terwijl deze scholen de vbo-profielen goed kunnen organiseren en aanbieden.

E. Gegevenslevering aan de inspectie van het onderwijs

Voorkeursoptie: initiatiefnemers leveren bij de aanvraag eenmalig de benodigde informatie aan. De gegevenslevering van 1 april vervalt en de gegevenslevering van 1 september wordt beperkt tot die documenten die nog niet eerder zijn aangeleverd

De beleidstheorie is dat het wegnemen van onnodige gegevensleveringen het stichtingsproces efficiënter maakt en de administratieve lasten (regeldruk) van schoolbesturen verlaagt. De inspectie en schoolbestuurders kunnen zich hierdoor richten op de kern van de stichtingsprocedure.

4. Wat zijn de gevolgen van de opties?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

a) Wat zijn de verwachte gevolgen per beleidsoptie?

<p>A. Uitstel mogelijkheden bij de start van een school Voorkeursoptie: het bieden van de mogelijkheid tot een <u>extra</u> jaar uitstel als <u>zowel</u> gemeente als initiatiefnemer hiermee instemmen.</p> <p>Het verwachte gevolg is dat gemeenten en schoolbesturen een school kunnen laten starten op een later moment indien de specifieke lokale situatie daarom vraagt. Dit voorkomt onnodige latere verbouw-en verhuiskosten in het kader van herlocaties.</p> <p>B. Startdatum na splitsing in het vo Voorkeursoptie: het mogelijk maken dat een gesplitste vo-school kan starten op 1 augustus volgend op het besluit, als reeds in huisvesting is voorzien.</p> <p>Het verwachte gevolg is dat schoolbesturen hun gesplitste vo-school kunnen laten starten op 1 augustus na het besluit in plaats van een jaar later. Dit levert voor deze specifieke aanvragers onnodige vertraging op.</p> <p>C. Tussentijdse toets in het vo Voorkeursoptie: de tussentijdse toets bij vo-scholengemeenschappen uitvoeren op de scholengemeenschap als geheel.</p> <p>Het verwachte gevolg is dat de tussentijdse toets in het vo voor DUO en OCW uitvoerbaar wordt.</p> <p>D. Opheffingsnormen vbo-profielen Voorkeursoptie: hanteren van één opheffingsnorm voor het gehele vbo, gelijk aan die voor de mavo (195).</p> <p>Het verwachte gevolg is dat meer vbo-scholen een gevarieerd aanbod aan vbo-profielen in stand zullen houden.</p> <p>E. Gegevenslevering aan de inspectie van het onderwijs Voorkeursoptie: initiatiefnemers leveren bij de aanvraag eenmalig de benodigde informatie aan. De gegevenslevering van 1 april vervalt en de gegevenslevering van 1 september wordt beperkt tot nog niet eerder aangeleverde documenten.</p> <p>Het verwachte gevolg is dat initiatiefnemers slechts één keer de benodigde documentatie aan de inspectie hoeven aan te leveren. Dit bespaart onnodig werk voor initiatiefnemers en de inspectie.</p>
--

b) Welke [verplichte toetsen](#) zijn van toepassing en wat zijn daarvan de uitkomsten (voor zover bekend)?

- Regeldruktoets (ATR)
- Uitvoeringstoets DUO, Inspectie van het onderwijs en ADR
- Toets Caribisch Nederland

Deze toetsen worden gelijktijdig met de internetconsultatie uitgevoerd.

5. Wat is de voorkeursoptie?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

a) Wat is het voorstel?

A. Uitstelmogelijkheden bij de start van een school

Het bieden van de mogelijkheid tot een extra jaar uitstel voor de start van de school indien zowel gemeente als initiatiefnemer hiermee instemmen.

B. Startdatum na splitsing in het vo

Het mogelijk maken dat een gesplitste vo-school kan starten op 1 augustus volgend op het besluit, mits er reeds in huisvesting is voorzien.

C. Tussentijdse toets in het vo

De tussentijdse toets bij vo-scholengemeenschappen uitvoeren op de scholengemeenschap als geheel.

D. Opheffingsnormen vbo-profielen

Hanteren van één opheffingsnorm voor het gehele vbo, gelijk aan die voor de mavo (195).

E. Gegevenslevering aan de inspectie van het onderwijs

Initiatiefnemers leveren bij de aanvraag eenmalig de benodigde informatie aan. De gegevenslevering van 1 april vervalt en de gegevenslevering van 1 september wordt beperkt tot nog niet eerder aangeleverde documenten.

- b) Hoe houdt het voorstel rekening met:
- c) [doeltreffendheid](#) en [doelmatigheid](#);
- d) uitvoerbaarheid voor alle relevante partijen (inclusief [doenvermogen](#), [regeldruk](#) en [handhaving](#));
- e) brede maatschappelijke impact?

A. Uitstel mogelijkheden bij de start van een school

Om gebruik te maken van een extra jaar uitstel voor de start van de school dienen schoolbesturen en gemeente een bewijsstuk aan te leveren bij DUO waaruit kan worden opgemaakt dat zowel schoolbestuur als de gemeente achter het uitstelverzoek staat. Dit zorgt voor een lichte lastenverhoging, maar maakt mogelijk dat schoolbestuurders een passender keuze kunnen maken omtrent het startmoment van de school. Dit komt de doelmatigheid van de procedure ten goede.

Startdatum na splitsing in het vo

Als een schoolbestuur gebruik wil maken van de start op 1 augustus volgend op het besluit, dient het schoolbestuur een bewijsstuk aan te leveren aan DUO waaruit blijkt dat men inderdaad beschikt over huisvesting. Dit zorgt voor enige lastenverhoging. Daartegenover staat echter dat een eerdere start voor deze specifieke aanvragers beter aansluit op de uitvoeringspraktijk.

C. Tussentijdse toets in het vo

Dit voorstel garandeert de uitvoerbaarheid van de tussentijdse toets in het vo.

D. Opheffingsnormen vbo-profielen

Dit voorstel heeft ook maatschappelijke impact. Door het mogelijk te maken dat schoolbesturen hun vbo-profielen niet hoeven af te stoten, blijft er een regionaal gevarieerder aanbod aan vbo-profielen in stand. Dat heeft naar verwachting positieve gevolgen voor het opleiden voor technisch en praktisch geschoolde arbeidskrachten.

E. Gegevenslevering aan de inspectie van het onderwijs

Enkel positieve gevolgen voor de uitvoerbaarheid en regeldruk (van schoolbesturen en de inspectie)

c) Wat zijn de risico's en onzekerheden van dit voorstel?

A. Uitstel mogelijkheden bij de start van een school

Het risico bestaat dat de scholen die gebruik hebben gemaakt van het extra jaar uitstel voor de start van de school meer moeite hebben om voldoende leerlingen te trekken. Er zit in dat geval immers meer tijd tussen de belangstellingsmeting en de start van de school.

B. Startdatum na splitsing in het vo

N.v.t.

C. Tussentijdse toets in het vo

Als een scholengemeenschap de tussentijdse toets niet haalt, moet de hele scholengemeenschap sluiten. Dat betekent een risico voor de schoolsoort(en) binnen de scholengemeenschap die wel genoeg leerlingen trekt.

D. Opheffingsnormen vbo-profielen

Het risico bestaat dat vbo-scholen te lang proberen om zoveel mogelijk verschillende vbo-profielen te blijven aanbieden en dat de noodzaak tot samenwerking met andere vbo-scholen hierdoor minder gevoeld wordt.

E. Gegevenslevering aan de inspectie van het onderwijs

N.v.t.

d) Hoe ziet de voorgenomen [monitoring en evaluatie](#) eruit?

De stichtingsprocedure wordt gemonitord en geëvalueerd door het consortium Oberon, het Kohnstamm Instituut en KBA Nijmegen. Eind 2025 volgt een eerste eindrapport, gevolgd door evaluatierapporten eind 2030 en 2035. De evaluatie van dit wetsvoorstel zal hierin worden meegenomen.